Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Малопольський державний університет імені Вітольда Пілецького в Освенцімі
Університет прикладних наук в м. Ельблонг
Пряшівський університет
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

III Міжнародної науково-практичної конференції

Україна, Мукачево 23-24 квітня 2025 р.

Mukachevo State University
Psychology Chair
The Witold Pilecki State University in of Applied Sciences in Oświęcim
University of Applied Sciences in Elblag
Pryaszów University
Lesya Ukrainka Volyn National University

Personality Formation: Personogenetic Context

Collection of theses
III International Scientific and Practical Conference

Mukachevo April 23-24, 2025

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету (Протокол № 3 від 23.05.2025 р.)

С11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2025р., м. Мукачево / ред. кол. Л. І. Капітан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2025. 157 с.

Редакційна колегія:
Капітан Л. І. – д. істор. н., професор (голова); Туріс І. Ю. – к. філол. н., доцент; Корнієнко І. О. – д. психол. н., професор; Щербан Т.Д. – д. психол. н., професор; Брецко І. І. – к. психолог. н., доцент; Воронова О. Ю. – к. психолог. н., доцент.

©Мукачівський державний університет, 2025

життєстійкі переконання й установки можуть бути сформовані шляхом застосування спеціального тренінгу та його ефективність у підвищенні толерантності до стресу, що особливо актуально у нашій країні в часи війни.

Література:

1. Maddi S. Hardiness: Operationalization of Existential Courage. *Journal of Humanistic Psychology*. 2004. Vol. 44, № 3. P. 279-298.
2. Данилюк І., Предко В. Характеристика основних структурних проявів життєстійкості особистості в умовах війни. *Проблеми гуманітарних наук. Психологія*. 2023. № 51. С. 46-51.
3. Чиханцова О. А. Психологічні основи життєстійкості особистості: монографія. Київ, 2021. 319 с.
4. Кондратюк С. М. Життєстійкість як ресурс подолання життєвих труднощів в умовах війни. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права.* 2022. № 4. С. 78-83.
5. Hobfoll S. E. Social Support: Will you be there when I need you? A lifetime of relationships / eds. N. Vanzetti, S. Duck. California, 1996. P.12-22.
6. Luthans F. et al. Psychological capital development: toward a micro-intervention. *Journal of Organizational Behavior*. 2006, Vol. 27. P. 387-393.

УДК 305:159.93:316.46:378.091.8(043.2)

ТЕТЯНА ЩЕРБАН
доктор психологічних наук, професор кафедри психології
Мукачівський державний університет
СВІТЛАНА АЛМАШІ
старший викладач кафедри психології
Мукачівський державний університет
ВІКТОРІЯ БОЙКО
здобувачка вищої освіти
Мукачівський державний університет

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ СПРИЙНЯТТЯ ЛІДЕРСТВА В СТУДЕНТСЬКИХ КОЛЕКТИВАХ

У психології особистості та соціальній психології особливу увагу приділяють механізмам сприйняття, оцінки й прийняття лідера групою. В умовах сучасного студентського середовища, яке характеризується високим рівнем динаміки, конкуренції й міжособистісної взаємодії, саме гендерні стереотипи можуть значно впливати на психологічне сприйняття лідера. Врахування гендерних аспектів дозволяє глибше зрозуміти, як відбувається формування авторитету, різне сприйняття жінок та чоловіків у ролі лідерів і які психологічні бар’єри постають перед лідерами різної статі.

Студентські колективи як мікромоделі соціуму є надзвичайно чутливими до гендерних стереотипів, зокрема у сфері лідерства. У культурі, де традиційно лідер асоціюється з чоловічими якостями (домінантністю, рішучістю, конкурентністю), жінки-лідерки часто стикаються з подвійними стандартами та упередженим сприйняттям. Саме тому дослідження гендерних аспектів сприйняття лідерства в студентських групах є актуальним для глибшого розуміння динаміки соціальних ролей, формування здорового колективного клімату та розвитку інклюзивного освітнього середовища.

В Україні гендерні аспекти лідерства в студентських колективах

досліджують ряд науковців, які зосереджуються на впливі гендерних стереотипів на сприйняття лідерських якостей та соціальних ролей. Зокрема, це питання вивчають такі вчені, як Т.І. Кульчицька, С.В. Шевченко, М.О. Савченко, О.І. Зайцева, Л.В. Гнатюк та М.А. Іванова. Їхні дослідження аналізують роль гендерних норм у формуванні лідерських якостей, а також механізми, через які ці стереотипи впливають на міжособистісні стосунки та динаміку групи. Роботи цих науковців сприяють розвитку інклюзивних освітніх середовищ та корекції гендерних упереджень [1].

Сприйняття лідера в студентській групі формується через поєднання когнітивних схем, емоційного ставлення та поведінкових очікувань. Гендер відіграє роль фільтра, через який інтерпретується поведінка лідера. У студентських колективах це може виявлятися у формі прихованої дискримінації, недовіри до лідерських рішень жінки або, навпаки, завищених очікувань від чоловіка. Студенти часто несвідомо застосовують гендерні стереотипи: жінка-лідер повинна «дбати», а не «керувати», чоловік – «керувати», а не «прислуховуватися». Такі установки впливають на міжособистісну динаміку, рівень групової згуртованості та емоційний клімат [2].

Крім того, самооцінка та мотивація до лідерства також залежать від гендерної ідентичності. Жінки, згідно з результатами досліджень, частіше занижують свої лідерські можливості, що може бути результатом інтеріоризації гендерних норм у дитинстві. У той час як чоловіки, навпаки, частіше демонструють гіперкомпенсацію, намагаючись відповідати очікуваній ролі лідера, навіть без реальної готовності до неї. Коли мова йде про лідерство, гендерні стереотипи відіграють важливу роль у тому, як оцінюють кандидата на лідерську роль у студентській групі. У традиційних уявленнях, лідер зазвичай асоціюється з такими якостями, як рішучість, домінування, здатність до прийняття важливих рішень. Це багато в чому співвідноситься з маскулінними уявленнями про лідерство, що, у свою чергу, вказує на певні виклики для жінок-лідерів. Вони можуть стикатися з подвійними стандартами: з одного боку, їх можуть критикувати за відсутність жорсткості, а з іншого – за надмірну жорсткість. Такий підхід може призводити до невиправданого зниження ефективності жінок у лідерських ролях, навіть коли їхня поведінка не відрізняється від поведінки чоловіків, які також є лідерами [3].

З іншого боку, чоловіки-лідери в студентських колективах, навпаки, часто не зіштовхуються з такими труднощами, адже їхні риси та поведінка, як правило, вважаються природними для лідера. Проте, в умовах змін, коли лідерство все більше асоціюється з командною роботою, емоційним інтелектом та спільними зусиллями, ця традиційна модель може виявитися недосконалою.

Одним із важливих факторів, що впливає на готовність індивідів стати лідером у студентських колективах, є самооцінка, що формується в контексті соціальних ролей і гендерних стереотипів. За статистикою, жінки частіше занижують свої лідерські здібності, що може бути результатом тривалої соціалізації в суспільстві, де їм часто приписують менш активні лідерські ролі.

Чоловіки, навпаки, частіше демонструють надмірну впевненість у своїх силах, що іноді призводить до їхнього перебільшеного бажання взяти на себе лідерську роль без відповідної готовності до неї.

Дослідження показують, що жінки можуть відчувати додатковий тиск, не тільки стосовно виконання своїх обов'язків як лідерів, але й щодо їхнього способу взаємодії з іншими членами колективу. Вони часто стикаються з упередженнями щодо своєї «м'якості» або «нежорсткості» в порівнянні з чоловіками, що в свою чергу може знижувати їхню мотивацію до зайняття лідерських позицій.

Психологічна профілактика проявів гендерної упередженості у сприйнятті лідерства має включати: розвиток емоційного інтелекту, критичне мислення, гендерну обізнаність, формування групової рефлексії. Зміна психологічних установок щодо "типового" лідера дозволить зробити студентське середовище більш справедливим, а розподіл ролей – ефективним незалежно від статі.

Література:

1. Іванова М. А. Гендерна ідентичність та її вплив на міжособистісні стосунки в студентських групах. *Психологія особистості*. 2020. № 6(2). С. 134–148.
2. Кульчицька Т. І. Гендерна соціалізація та її вплив на професійну ідентичність молоді. *Психологія і суспільство.* 2020. № 2(1). С.45–58.
3. Шевченко С. В. Гендерні стереотипи та їх вплив на лідерські якості у студентських колективах. *Соціальна психологія.* 2021 № 3(2). С.112–125.

УДК 004.8:[378:373.3.011.3-051:004-047.22](043.2)

ТЕТЯНА ЩЕРБАН
доктор психологічних наук,
професор кафедри психології
Мукачівський державний університет
ХОМА П.
аспірант 2-го року навчання освітній ступінь – доктор філософії
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Мукачівський державний університет

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасна початкова школа дедалі частіше функціонує в умовах цифрового освітнього середовища, яке вимагає від учителів не лише базового володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, а й високого рівня цифрової грамотності – здатності критично мислити, аналізувати цифровий контент, використовувати онлайн-ресурси ефективно, безпечно та етично. У зв'язку з цим постає завдання трансформації системи професійної підготовки майбутніх педагогів відповідно до потреб цифрового суспільства.

Особливої уваги в цьому контексті набуває використання інноваційних інструментів – зокрема, технологій штучного інтелекту (ШІ), які швидко інтегруються в освітню сферу. Генеративний ШІ (наприклад, ChatGPT, Copilot, Khanmigo), автоматизовані системи оцінювання, інтелектуальні

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел./факс +380-3131-21109
Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua
E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua
Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: http://dspace.msu.edu.ua:8080
Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: http://msu.edu.ua/library/